Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manipulus curatorum

Guido <de Monte Rocherii>

[Straßburg], 9. Feb. 1489

Capitulum primum tercie partis. De articulis fidei

urn:nbn:de:bsz:31-248607

Visual Library

De articulis fidei. Capitulū I

Deste apl'o sine fide īpossibile ē placere deo. fides em̄ est fundamētū oīm bonoꝝ opeꝝ. sine q̄ oīs spūal' edificatio ꝯstructa deficit atq; cadit. Ista aūt fides ī articul' fidei ꝯpletissime ꝯtinet'. q̄ articuli ī simbolo ꝯtinent' et colligunt'. Notādū aūt q̄ttuor esse simbola. q̄ licz ī ꝟbis sunt varia. ī sensu tñ ⁊ sentētia sunt vnū. Primū vocat' simbolum apl'oꝝ illd. s. Credo qd dr ī cōpletorio: ⁊ ī p̄ma. ⁊ vocat' apl'orū. qꝛ apl'i recepta spūssctī gr̄a illud cōposuerūt. Et ex h̄ vocat' simbolū. qꝛ dr de singul⁹ et bolus. qꝛ q̄libet ip̄oꝝ posuit bolū suū. Unū btūs Petr⁹ īcepit dicēs. Credo in deū p̄rem oīpotētē. ceteri apl'i fuer̄t cetera ꝓsecuti. Scd̄m credo vocat' simbolū nycenū. qꝛ sctī patres illud in Nycena sinodo ꝯposuerūt. ⁊ illd cantat' in missa. sicut dictū ē ī p̄ma ꝑte p̄mi tractat⁹ de eucharistia. ca. x. Terciū vocat' symbolū Athanasij. qꝛ sctūs athanasi⁹ illud cōposuit. ⁊ istud in p̄ma dr. s. Quicūq; vult salu⁹ esse. Quartū vocari p̄t simbolū innocētianum siue lateranēse. qꝛ fuit cōpositū sub Innocētio in ꝯcilio lateranensi. ⁊ istud ponit' extra de sum. tri. ⁊ fide catho. c. Firmit' credim⁹. Et ita sicut ī q̄ttuor euāgelijs tota veritas doct'ne ⁊ fidei christiane ꝯp̄hēdit'. ita ī istis q̄ttuor simbolis oēs articuli fidei ꝯtinent'. Et sicut oīm q̄ttuor euāgelistarū doctrina ē vna. ita oīm q̄ttuor simboloꝝ est vna sciētia atq; fides. Et sic iuxta visiōez Ezechiel' rota fit ī medio rote. c. i. Materia istoꝝ q̄ttuor simboloꝝ sunt articuli fidei. q̄ q̄dem articuli ab aliq̄bus dicunt' esse. xij. ⁊ ab aliq̄bus. xiiij. Illi q̄ dicunt esse xij. distīguūt eos penes numeꝝ apl'oꝝ. q̄ simbolū vt dictuz est ꝯposuerūt et fidē catholicā p̄dicauerūt: ⁊ eccl'iaz fundauerūt. Illi q̄ dicūt esse. xiiij. distinguūt eos penes materiā de q̄ sunt. Cū g̃ materia de q̄ sunt articuli fidei sit deitas ⁊ hūanitas. qꝛ dñs nr̄ iesus christ⁹ ver⁹ de⁹ ⁊ hō ē. Igit' s̄m istos septē sunt articuli ꝑtinētes ad diuītatē: ⁊ septē ꝑtinētes ad humanitatē. Articuli ꝑtinētes ad diuītatē distīguūt' sic. qꝛ vn⁹ respicit essentiā. tres respiciunt ꝑsonas: ⁊ tres opa ꝑsonaꝝ. Articul⁹ ille q̄ respicit essentiā ē credere ī deū trinū et vnum.

vnũ q̃dem in essentia et trinũ in ꝑsonis. Et ꝯtra istũ articulũ errauit maniche⁹ q̃ posuit duos deos. vnũ bonũ: alterũ malũ. Et ad remouendũ istũ errorẽ cum in simbolo apl'oꝝ diceret solũ credo in deũ. ĩ symbolo Nyceno fuit additũ in vnuꝫ deũ. Et de isto articulo dicit̃ in symbolo Athanasij. Fides aũt catholica hec est vt vnũ deũ ĩ trinitate et trinitatẽ in vnitate veneremur. quasi dicat. credam⁹ deũ esse vnũ in essentia. ⁊ trinum in ꝑsonis. Articuli autẽ ꝑtinentes ad ꝑsonas sunt tres. Prim⁹ est credere in ꝑsonã patris. Et de isto articulo dicit̃ in vtroq̃ simbolo. patrẽ om̃ipotentẽ. ita q̃ pater est ꝑma ꝑsona in trinitate. nõ q̃dem ꝑoritate nature vel tꝑis: sed soluꝫ ꝑoritate originis. qꝛ ꝑsona patris a nullo originat̃: sed alie ꝑsone originant̃ ab ea. Et istud tãgit̃ in simbolo Athanasij cũ dicit̃. Pater a nullo est fact⁹ nec creat⁹ nec genitus. Scd̃us articul⁹ de illis qui ꝑtinẽt ad ꝑsonas est credere in ꝑsonã filij. Et de isto dicit̃ ĩ vtroq̃ simbolo. Et in iesuꝫ christũ filiũ ei⁹ vnicũ. ita q̃ debem⁹ credere q̃ ꝑsona filij ñ fit nec creat̃ sed generat̃ a patre. Et hoc tãgitur ĩ simbolo Athanasij. cũ dicit̃. fili⁹ a patre solo est: nõ fact⁹ nec creatus sed genitus. Et cõtra istũ articulũ errauit Arri⁹: q̃ dixit filiũ esse creaturã purã ⁊ minorẽ patre. Ideo cõtra errorẽ Arrij fuit additũ in simbolo Nyceno. deũ de deo. lumen de lumĩe. deũ verũ de deo vero: genitũ nõ factũ: cõsubstãtialẽ patri. Licꝫ em̃ christ⁹ inq̃ntũ hõ sit minor patre. tñ inq̃ntũ de⁹ est eq̃lis patri ꝟm diuinitatẽ: vt dicit Athanasi⁹. Eq̃lis patri ꝟm diuinitatẽ. minor patre ꝟm hũanitatẽ. Fuerũt etiã q̃dã heretici vocati Ambrite vl' Ambyonite. q̃ dixerũt filiũ esse genitũ a patre ex tꝑe: ⁊ nõ fuisse ab eterno. Et ꝯtra istũ errorẽ fuit additũ in simbolo Nyceno. Et ex p̃re natũ ante om̃ia secula. Tercius articulus de illis q̃ ꝑtinẽt ad ꝑsonas est credere ĩ ꝑsonaꝫ spũssancti. Et de isto articulo dicit̃ in simbolo apostolorum Credo in spm̃sanctũ. ita q̃ debem⁹ credere spiritũsanctum esse veꝝ deũ a p̃re ⁊ filio ꝓcedentẽ. ita dicit Athanasi⁹. Spiritussctũs a patre et filio nõ factus nec creat⁹ nec genit⁹ sed ꝓcedẽs. Et ꝯtra istũ articulũ errãt greci dicẽtes spm̃sanctuꝫ

a solo patre ꝓcedere. ⁊ cõtra errorẽ eoꝝ addit romana eccl'ia in simbolo Nyceno. Qui ex patre filioq; ꝓcedit. Fuerũt ali q̃ heretici q̃ dixerũt spm̃ sctm̃ esse creaturã ⁊ nõ deũ. Et ꝯtra errorẽ istoꝝ fuit additũ in simbolo Nyceno. Qui cũ patre et filio simul adorat̃ et cõglorificat̃. Nulla em̃ creatura dz adorari equali adoratõe cũ deo. Cõtra istos tres articulos d̃ trinitate ꝑsonarũ errauit Sabellius qui posuit cõfusionẽ ꝑsonarũ dicẽs. ꝙ eadẽ ꝑsona qñq; erat pater. qñq; erat fili⁹. qñq; spũssanctus. Cõtra quẽ dicit Atha. Alia ẽ em̃ ꝑsona patris alia filij. alia spũssancti. Uñ ẽ sciendũ ꝙ vna ꝑsona est alia ab altera. nõ tñ est aliud. Uñ ista est vera. pater est ali⁹ a filio. sz ista est falsa ⁊ heretica. pr̃ est aliud a filio. qꝛ hec dictio ali⁹ q̃ est masculini generis dicit diuersitatẽ ĩ ꝑsona. sed hec dictio aliud que est neutri generꝭ dicit diuersitatẽ in essentia. Alij tres articuli ꝑtinent ad opa trinitatꝭ. quoꝝ q̃dã ꝑtinẽt ad opus nature. videlicz ad opus creatõnis. ⁊ de hoc est vn⁹ articul⁹. scz qui dicit ꝙ debem⁹ credere deũ esse creatorẽ omniuz creaturarũ. Et de isto articulo dicit̃ in simbolo apl'oꝝ. creatorẽ celi et terre. Et cõtra istũ articulũ errauit Maniche⁹ q̃ dicit ꝙ de⁹ bonus creauit res ĩuisibiles. sed de⁹ malus creauit res visibiles. Unde ꝯtra errorẽ istũ fuit additũ in simbolo Nyceno. visibiliũ omniũ ⁊ inuisibiliũ. Notãdũ etiã ꝙ in simbolo apl'orum dicit̃ creatorẽ. in simbolo aũt Nyceno dicit̃ factorẽ. Et ratio est. qꝛ differẽtia est inter creatorẽ ⁊ factorẽ. similit̃ inter creare ⁊ facere. qꝛ creare est aliq̃d ex nihilo ꝓducere. ⁊ facere est aliq̃d ꝓducere ex aliquo. Quia ḡ deus in ꝑncipio creauit angelos ⁊ materiã omniũ tã celestiũ q̃ terrestriũ: ex qua postea fecit alia. ideo dicit̃ creatorẽ. qꝛ ꝟo postea ex illa materia fecit om̃es alias creaturas. ⁊ ideo dicit̃ factorem. Opeꝝ etiã dei q̃dã ꝑtinẽt ad op⁹ g̃tie. scz ad op⁹ iustificatõis. Et de hoc est vn⁹ articul⁹. scz ꝙ debem⁹ credere ꝙ ꝑ gr̃am dei fideles spũaliter vniunt̃: et remittunt̃ pctã fidelibꝫ vnitis in vnitate eccl'ie ⁊ catholice fidei. Et de hoc dicit̃ ĩ simbolo apl'orũ. sanctã eccl'iam catholicã. id ẽ vniuersalẽ. sctõꝝ ꝯmunionẽ. remissionẽ peccatoꝝ. Et in isto articulo ꝯp̃hẽdũt̃

om̄ia sacramēta eccl'ie. ⁊ q̄cq̄d sacrosctā romana eccl'ia de baptismo ⁊ eucharistia: et alijs sacramētis eccl'ie ī q̄bꝫ fideles sibi ad inuicē ꝯmūicāt. ⁊ ꝑ q̄ fit pctōꝝ remissio credit: p̄cipit ⁊ docꝫ esse credēdū. Et ꝯtra istū errauit Pelagiꝰ q̄ posuit ꝙ ꝑ solū actū liberi arbitrij absq̄ g̃tia dei poterat haberi remissio pctōꝝ. Cōtra etiā istū articulū errauerūt Jacobite ⁊ Nicholaite Jouiniani Ualdēses ⁊ vniuersalit' om̄es heretici. iudei: sarraceni. gētiles ⁊ pagani. ⁊ q̄cūq̄ de baptismo ⁊ eucharistia et alijs sacramētis credūt aliter q̄ romana eccl'ia. Contra istū tñ articulū errāt spēaliter greci et oēs alij scismatici q̄ negāt sacrosanctā romanā eccl'iaꝫ esse caput ⁊ magistrā oīm eccl'iarū. Uñ ꝯtra istū errorē fuit additū ī simbolo Nyceno vnā apostolicā eccl'iam. Cōtra etiā errorez Donati q̄ posuit baptismuꝫ debere iterari fuit additum in simbolo Nyceno. Confiteor vnum baptisma. Operum etiam dei quedam ad opus glorie ꝑtinent. scilicꝫ ad opus gl'ificatōnis. ⁊ de h̄ est vnus articulus videlicꝫ ꝙ credimus virtute dei oēs resurrecturos tā bonos q̄ malos. ⁊ bonos esse p̄miādos ⁊ malos esse puniēdos. Et de isto articulo fidei dicit' in simbolo apl'orū. Carnis resurrectōeꝫ ⁊ vitā et'nā Amē. Et ī simbolo Nyceno. Expecto resurrectōeꝫ mortuoꝝ: ⁊ vitā vēturi secl'i amē Circa istū articulū errabāt saducei q̄ negabāt resurrectōnem esse futurā. Contra etiā istū articulū errauit Plato q̄ posuit resurrectōnem esse naturalē: et fieri ratōne nature: in fine scꝫ magni anni. qui cōpletur in. xxxvi. milibꝫ annis. Contra etiā istū articulū errauit Origenes: q̄ posuit malos in inferno puniri solū vsq̄ in diē iudicij. Unde cōtra om̄es istos errores dicit' in simbolo Athanasij. Ad cuiꝰ aduētū. h̄ est v̄tute cuiꝰ hoc est contra errorē Platonis. omnes homīes resurgere habent cū corporibꝫ suis. cōtra errorē saduceorū. Et reddituri sunt de factis ꝓprijs rationē. et qui bona egerunt ibunt ī vitam eternam. qui vero mala in ignē eternum. contra Origenis errorem. Isti sunt septem articuli pertinentes ad diuinitatem. Alij autē septem pertinent ad humanitatē. Primus ē de conceptione filij. scilicꝫ credere ꝙ filius dei fuit cōceptus

in vtero beate Marie virginis ꝟtute spũssancti. Et de hoc
dicit̃ in simbolo apl'orũ. Qui cõceptus est de spũsancto: ⁊ in
simbolo Nyceno. Qui ꝓpter nos hoĩes et ꝓpter nostrã salu
tem descẽdit de celis. ⁊ incarnat⁹ est de spũsancto. Cõtra istũ
articulũ errauit Maniche⁹ dicẽs filiũ dei nõ verã carnẽ sed
fantasticã assumpsisse. Et cõtra istũ errorẽ dicit̃ in simbolo
Athanasij. Perfect⁹ de⁹: ꝑfect⁹ hõ ex anima rõnali et hũana
1 carne subsistens. Scd̃s articul⁹ de ꝑtinentib⁹ ad hũanitatẽ
est de natiuitate christi. scz credere dei filiũ ab eterno natũ a
patre: ex tpe natũ ex maria virgine. q̃ virgo extitit añ ꝑtum
in partu ⁊ post partũ. Et de isto articulo dicit̃ ĩ vtroq̃ sim/
bolo. Nat⁹ ex maria ꝟgine. Cõtra istũ articulũ errant ꝑfidi
iudei: negãtes dei filiũ ex Maria virgine esse natũ. Contra
istũ articulũ etiã errauit ille nephandus Jouinianus q̃ dic̃.
q̃ licet beatissima virgo Maria cõceperat virgo. tñ in partu
fuit corrupta Et cõtra istũ errorẽ dicit̃ ĩ vtroq̃ simbolo. Ex
3 maria virgine. Terci⁹ articul⁹ ꝑtinẽs ad hũanitatẽ est d̃ pas
sione dñi nr̃i iesu christi. scz q̃ credim⁹ dei filiũ ꝓ salute no/
stra passuz: crucifixũ mortuũ ⁊ sepultũ. Et hoc ẽ q̃ ad natu/
rã humanã. qꝛ natura diuina nihil patiebat̃. Et de isto arti
culo dicit̃ in vtroq̃ simbolo. s. apl'oꝝ et Nyceno. Pass⁹ sub
pontio Pilato: crucifix⁹ mortu⁹ ⁊ sepult⁹. Et cõtra istũ arti
culũ errauit spurcissim⁹ machomet⁹. qui q̃uis in altero ca/
none suo dicat christũ ex Maria virgine natũ. tñ negat eum
passum vel crucifixũ fuisse sed vnũ aliũ loco ei⁹. Cõtra etiaz
istũ articulũ errauit Origenes dicẽs christũ nõ solũ passum
ꝓ hoĩb⁹. ĩmo etiã ꝓ demõib⁹ ĩ aere qñ ascẽdit in celũ. Et ꝯtra
istũ errorẽ dicit̃ in simbolo Nyceno. Qui ꝓpter nos hoĩes ⁊
4 ꝓpter nr̃am salutẽ ⁊c̃. Quart⁹ articul⁹ ꝑtinẽs ad hũanitatez
est de ascẽsu ad inferos. s. q̃ credim⁹ q̃ aĩa christi q̃ ĩ morte se
parata fuit a corpe: vnita tñ diuĩtati: corpe etiã diuĩtati vni
to in sepulchro remanẽte descẽdit ad limbũ sanctoꝝ patruz:
q̃ est q̃dam pars inferni. ⁊ istos pr̃es q̃ in fide de christo incar
nãdo et ĩ charitate decesserũt inde liberauit: pctõrib⁹ ĩ infer/
no remanẽtib⁹ damnatoꝝ. Et de isto articulo dicit̃ in vtroq̃

simbolo. descēdit ad inferos. Quītus articul⁹ ꝑtinēs ad hu
manitatē est de resurrectōe. s. ꝙ credim⁹ dei filiū resurrexisse
a mortuis tercia die. ꝛm ꝙ scripture ꝓphetaꝝ et apl'orū ꝑdi
xerāt. Et de isto articulo dicit̄ ī vtroqꝫ simbolo. tercia die re/
surrexit a mortuis. ¶ Notandū aūt ꝙ christus nō fuit in se/
pulchro nisi q̄draginta horis. sed dicit̄ ibi fuisse trib⁹ diebus
quod ꝛm Aug. intelligendum est ꝑ synodochen. vt ponatur
pars diei ꝓ tota die. vnde ipe fuit ibi ꝑ vltimā partē diei ve
neris. qꝛ in cōpletorio isti⁹ diei fuit positus in sepulchrū. et
fuit ibi ꝑ totā diē sabbati. et ꝑ primā partē diei dominice. qꝛ
in aurora surrexit. ¶ Sext⁹ articul⁹ ad humanitatē ꝑtinēs
est de ascēsu ad celos. s. ꝙ credim⁹ ꝙ q̄dragesima die a resurre
ctōe sua christ⁹ cū magna comitiua angeloꝝ ⁊ anīaꝝ sctōrū
patrū quas ab inferno extraxerat ascēdit ī celū. Et de isto ar
ticulo habet̄ in vtroqꝫ simbolo. Ascēdit ad celos. sedet ad de
xterā dei patris om̄ipotentis. ¶ Septim⁹ articul⁹ ad hūa/
nitatē ꝑtinēs est aduētū christi ad iudiciū credere: scꝫ ꝙ chri
stus ī fine mūdi ī forma hūana apparebit cū virtute magna
⁊ potestate in valle Josaphat. ⁊ ibi iudicabit bonos et ma/
los. Et de isto articulo dicit̄ ī vtroqꝫ simbolo. Inde vēturus
est iudicare viuos ⁊ mortuos. Isti sunt. xiiij. articuli fidei. q̄
rū septē ꝑtinent ad diuītatē: et alij septē ad hūanitatē christi
Et istos articulos debēt sacerdotes subditos suos edocere.
⁊ maxime illos q̄ ꝑtinent ad hūanitatē. ⁊ potissime illos de q̄
bus eccl'ia solēnisat. sicut est articul⁹ cōceptiōis de q̄ est festū
in annūciatōe beate marie. ⁊ articul⁹ de natiuitate. de q̄ fit fe
stū in natali. ⁊ articul⁹ de passiōe de quo fit festū in pascue. ⁊
articulus de resurrectōe de quo fit festū in die pasce. ⁊ articu
lus de ascēsiōe de q̄ fit festū in die ascensiōis dn̄i. Istos enim
articulos cū articulo de aduētu ad iudiciū q̄libꝫ fidelis post
q̄ꝫ venit ad annos discretōis tenet̄ scire explicite. Et de istis
articulis ad hūanitatē ꝑtinētib⁹ habent̄ versus. Nascit̄ ablu
itur patit̄ descēdit ad ima. Surgit ⁊ ascēdit veniet discerne/
re cūcta. Hec est fides catholica quā corde credo ⁊ ore cōfi/
teor. in qua fide viuere volo ⁊ mori. ꝓtestans me in om̄ib⁹ cre

dere sicut sancta Romana eccl'ia credit. Et si q̃d min⁹ bñ di-
xerim totũ reuoco ⁊ totũ habeat p̃ non dicto

De petitõibus oratõis dominice.

Capitulũ II.

Modum ⁊ formã orãdi saluator tradẽs dixit Math.
vi. et Lu. xi. Cũ oratis dicite. Pater nr̃ q̃ es in celis
⁊c. Circa qd̃ notandũ est q̃ ista oratio excellit oẽs
orões in triby. Primo rõe magistri q̃ eam ꝓposuit: q̃ fuit chri-
stus ver⁹ deus et homo ver⁹. in quo oẽes thesauri sapiẽtie
⁊ sciẽtie dei sunt abscõditi. Quãto ergo magister q̃ istã orati-
onẽ cõposuit excellit oẽs alios magistros: tãto ista oratio
excellit oẽs alias oratões. Unde vocat ista oratio dñica orõ
qz dñs dñantiũ eã cõposuit ⁊ ordinauit. Secõdo excellit oẽs
alias orões rõe forme. Est enĩ oratio brevissima. ita q̃ nemo
potest se excusare ⁊ dicere q̃ ratõe plixitatis sue generet tediũ
vel fastidiũ. Notandũ tñ q̃ licet vt dictũ est sit brevis ĩ ver-
bis. est tñ multũ pfunda in sensu ⁊ ad impetrãdũ efficacissi-
ma. Unde de ea dicit sapiẽs. Brevis oratio penetrat celos.
Tercio excellit oẽs alias orões rõe materie de qua est. In ip-
sa eñ continent omnia necessaria tã in vita ista q̃ in alia.
Unde notandũ q̃ saluator in ista oratõe sic pcedit. qz primo
docet nos captare dei beniuolẽtiã. Secõdo docet nos orandi
modũ et formã. Primũ facit cũ dicit. Pater noster ⁊c. Secũ
dũ facit cũ dicit. Adueniat regnũ tuũ ⁊c. Circa pmũ duo fa-
cit. Primo docet nos captare dei beniuolentiã. Secõdo docz
nos optare orõis efficaciã. ibi sanctificet nomen tuũ ⁊c. Dici
mus ergo. Pater noster q̃ es in celis ⁊c. Ubi primo confite-
mur deũ esse omniũ rex principiũ. qz pater. Secõdo allegam⁹
nostrũ priuilegiũ. qz dicimus noster. Tercio nominam⁹ no-
men ei⁹ ppriũ. ibi. qui es. Quarto assignam⁹ sibi certũ domi-
ciliũ. qz in celis. dicim⁹ g̃. pater noster q̃ es in celis. Ubi sciẽ-
dũ q̃ pm qd̃ dicit Eberhard⁹. pater accipit q̃nq̃ modis. qz
pmo dicit pater rõe cure. alio mõ ratõe geniture. alio mõ ra-
tõe etatis. alio modo ratiõe honoris. alio mõ rõe creatõnis.
Istis quinq̃ modis deus est pr̃ omniũ. Primo ratõne cure